

Tohmajärven Rajavartioalueen komentopaikka

Tällä paikalla Kirkkoniemessä oli 1./P-KR:n komppanian komentopaikka 1959-1972. Tohmajärven rajajääkärikomppanian komentopaikka 1973-1992 ja Tohmajärven rajavartioalueen johtopaikka 1993-2004. Rakennuksen nykyinen omistaja on yksityinen henkilö.

Historiaa

Syksyllä 1940 Rajavartioston esikunnan käskyn mukaisesti pantiin vireille hanke kasarmien rakentamisesta. Moninaisten valmistelutoimenpiteiden jälkeen oli Tohmajärven rajakomppanialle katsottuna sopiva paikka Kirkkoniemestä. Ehdolla oli muitakin paikkoja, mutta niistä luovuttiin paikan pienuuden tai sopimattomuuden vuoksi.

Tohmajärvi katsottiin sopivaksi kunnaksi sijaintinsa puolesta – sijaitsihan se komppanian rajavastuualueen keskivaiheilla. Kirkkoniemi oli kyllin iso ja maapohja oli hyvä kivikkoisuudesta huolimatta.

Sopimus maa-alueen kaupasta oli jo allekirjoitusta vaille valmis kunnan kanssa.

Rakennustarvikkeita hankittiin ja rakennuspaikalle oli ryhdytty teiden raivaus ym. töihin. Rajavartioston esikunta oli myös tehnyt Kylmäkoski Oy:n kanssa sopimuksen, jonka mukaan rakennusten piti olla valmiina 1.10.1941. Tulevalle sijoituspaikalle kerrettiin raivata tietä 200 metriä keväällä 1941, kunnes ”muut kiireet” keskeyttivät ne keväällä 1941.

Pääsijoituspaikka toimi Tohmajärven keskustassa Laatikaisen talossa kesään 1941. Täältä siirryttiin Muskon ja Kaurilan väliseen maastoon Nenosenlammelle, jossa komppanian päällikkö johti sotaharjoitukset. Näistä sotaharjoituksista komppania lähtikin reserviläisillä

vahvennettuna Jatkosotaan. Komppaniasta muodostettiin 14. Rajakomppania luutnantti Rainolan johdolla.

Jatkosodan jälkeen komppanian saapuessa takaisin Tohmajärvelle, siltä puuttui edelleen oma pääsijoituspaikka. Jälleen jouduttiin turvautumaan väliaikaiseen ratkaisuun; komppanian pääsijoituspaikka sijoitettiin väliaikaisesti majuri evp. Nymanin taloon. Puhelinkeskus oli Sarkkisen talossa ja neljä miehistön parakkia rakennettiin vastapäätä Nymanin taloa olevalle ns. vankituvan tontille. Komppania oli anonut 1944 Tohmajärven kunnalta entisen suojeluskunnan talon luovuttamista käyttöönsä, mutta kunta ei kuitenkaan suostunut anomukseen, koska se katsoi tarvitsevänsä rakennukset omiin tarkoituksiinsa.

Komppanian henkilökunnan asuntotilanne oli sotien jälkeen heikko. Asunnon saanti oli tuolloin 5 km:n säteellä Kemien kylästä lähes mahdotonta. Rajamiesten lisäksi asunnoista oli kilpailemassa Tohmajärven lisääntyvä väestö, jonka lisäksi alueella oli runsaasti evakkoväestöä. Komppaniaa rasitti myös pääsijoituspaikan kallis vuokra, joka nieli vuosittain 60 000 mk komppanian määrärahoista. Em. seikkojen johdosta oli luonnollista, että komppania pyrki saamaan omat tilat.

Vihdoin pääsijoituspaikalle järjestyikin paikka, kun Tohmajärven kunnanvaltuusto päätti 29.12.1944 pitämässään kokouksessa myydä 10 000 mk:n hehtaarisummasta 18 ha:n alueen Ritoniemestä Hovilan tilasta kirkolle vievän tien ja järven väliltä. Näin palattiin jo välirauhan aikana valmistellulle paikalle. Aluetta alettiin välittömästi raivata ja tie rakennettiin pääportilta rantaan. Kun aluetta oli tarpeeksi raivattu, sinne pystytettiin väliaikaisia parakkeja. Uuden pääsijoituspaikan töitä joudutti Nymanin talon tulipalo, jossa tuli tuhosi pääsijoituspaikan toimistotiloja.

Vuosina 1946 – 1947 alueelle rakennettiin neljä asuinrakennusta sekä parakit toimistoja ja ruokalaa varten. Näissä tiloissa pääsijoituspaikka toimi 1950-luvun puoliväliin saakka. Tilat olivat puutteelliset, mutta Suomen yleisen tilanteen huomioon ottaen, ne olivat varsin tyydyttävät ja olihan paikka nyt komppanian oma ja tästä oli hyvä jatkaa eteenpäin.

Rajavartiolaitoksen toiminnan vakiintuessa 1950-luvulla, alkoi myös sen määrärahat nousta ja näistä osa saatettiin ohjata rakentamiseen. Tämä näkyi myös Tohmajärven rajajääkärikomppaniassa.

Vuonna 1954 aloitettiin uuden pääsijoituspaikan rakentaminen. Seuraavana vuonna päästiin muuttamaan uuteen kasarmirakennukseen. Sen lisäksi alueelle rakennettiin kaksikerroksinen asuinrakennus. Näiden rakennusten myötä alkoi myös alueen muu rakennustoiminta vilkastua; 1950-luvun lopulla rakennettiin osin talkootöin ampumarata, vesi- ja viemäriverkosto sekä huoltorakennus.

1960-luvulla rakennustoiminta heikkeni huomattavasti edellisen vuosikymmenen vilkkaaseen rakennuskauteen verrattuna. Katsottiin, että nyt rajavartiostoilla, komppanioilla ja vartioilla on ajanmukaiset tilat ja tyydyttiin ainoastaan korjaamaan vanhempia rakennuksia sekä lisäämään rajavartiolaitoksessa työskentelevien viihtyisyyttä.

Komentopaikalla suoritettiin 1966 työttömyystöinä kahden asuinrakennuksen peruskorjaus; lämpö- ja viemäriverkostoa parannettiin, komentopaikan alueelle asennettiin ulkovalaistus ja alueen ympärille vedettiin uusi teräsaita.

1970-luvulla alkoi jälleen vilkas rakennuskausi. Useat rakennukset olivat jo vanhentuneita ja pulaa oli henkilökunnan asunnoista. Lisääntyneeseen asuntojen tarpeeseen oli vaikuttamassa 1960-luvulta alkanut henkilökunnan vakiintuminen, rajavartioiden vaihtuvuus aleni ratkaisevasti.

Vuonna 1972 aloitettiin komentopaikalla kahden viiden perheen rivitalon rakentamistyöt, jotka saatiin valmiiksi seuraavan vuoden helmikuussa. Myös useilla vartioilla suoritettiin peruskorjauksia ja rakennettiin uusia asuinrakennuksia sekä lisättiin vartioiden asumistasoa.

Vuonna 1976 liitettiin komentopaikka Tohmajärven kunnalliseen vesijohtoverkoston. Vuosien 1979 -1980 aikana peruskorjattiin komentopaikan päärakennus vastaamaan nykyajan vaatimuksia. Näin oli vuosikymmenten kuluessa noussut alun perin kivikkoiseen ja louhikkoiseen maastoon Tohmajärven rajajääkärikomppanian komentopaikka uusine ja ajanmukaisine asuinrakennuksineen sekä vapaa-ajan vietto mahdollisuuksineen.

Rajanvartioiden järjestelyt talvi- ja jatkosodan jälkeen Kiteen alueella

Välirauhan aikana, talvisodan jälkeen 1.6.1940 kenttäarmeija luovutti rajanvartioiden Rajavartiosto 3:lle, jonka komentopaikka oli Imatran Immolassa.

Kiteen Rajajääkärikomppanian pääsijoituspaikka oli tässä kiinteistössä vuoteen 1955 saakka.

Kiteelle perustettiin 4. rajajääkärikomppania, jonka pääsijoituspaikka oli aluksi Kiteen kirkonkylän keskustassa Osuusliikkeen asuntolarakennuksessa. Myöhemmin

keskusvartioasema sijaitsi nykyisen Teboil huoltoaseman viereisellä tontilla osoitteessa Sepäntie 2. Kiteen keskusvartioasema lakkautettiin vuonna 1955 ja yhdistettiin 1./P-KR:lle. Rakennuksessa sijaitsi myöhemmin Kiteen poliisiasema ja sen jälkeen mm. Kiteeläisen maailman kuulun Nightwish yhtyeen ”Monttu” soittoharjoitustila. Nykyisin kiinteistön omistaa Kiteen kaupunki ja kiinteistössä on Kiteen Moottoripyöräkerhon kokoontumis- ja harrastustilat.

Kiteen komppanian kantahenkilöstö oli pääosin entisiä Salmin- ja Kannaksen rajavartiostoon kuuluvaa henkilökuntaa.

Vartioasemat (9 kpl) olivat Närsäkkälässä, Valkeajärvellä, Surnurmella (Misolassa), Lahdenkylässä, Satulavaarassa, Mustalammella, Korkeakankaassa, Kiteenlahdessa ja Suitsan saarella.

Rajavartioasemat jouduttiin aluksi sijoittamaan siviilitaloihin tai kouluihin, mutta osa joutui majoittumaan jopa pahviteltoihin pahasta asuntopulasta johtuen.

Muuta organisaatiossa tapahtunutta

Rajajoukkueet RVL:ssa lakkautettiin vuonna 1991.

1.11.1990 Rajajääkäri ja ylijääjäkäri palvelusarvot lakkautettiin ja tilalle tuli paremmin työn laatua kuvaavat rajavartija ja ylijääjäkäri palvelusarvot.

Rajajääkärikomppaniat nimi lakkautettiin vuonna 1993, samalla uudeksi nimeksi tuli Rajavartioalue. Entinen komentopaikka nimi muuttui samalla rajavartioalueen johtopaikaksi.

Rajavyöhyke lupien myöntäminen poliisiviranomaisilta siirtyi rajavartiostolle 1.6.1993.

Vuonna 1993 tapahtuneen Suitsan rajavartioaseman lakkautuksen yhteydessä, koko Pyhäjärven vesialueen valvonta siirtyi Tohmajärven Rajavartioalueen vastuulle. Käytännössä tehtävän hoiti Närsäkkälän rajavartioasema.

Tohmajärven rajavartioalueen johtopaikka Tohmajärven Kirkkoniemessä lopetti toimintansa 31.12.2004 ja siirtyi 1.1.2005 lukien Värtsilän rajavartioaseman yhteyteen sinne juuri peruskorjattuihin tiloihin.

Vuonna 2010 Rajavartiolaitoksessa toteutettiin iso organisaatio muutos, joka lakkautti johtopaikat toiminnasta vuoden 2010 lopussa. Samana vuonna jokaiselle entiselle rajavartioalueelle perustettiin yksi vartioasema, jonne toiminta keskitettiin. Tässä yhteydessä Värtsilän rajavartioasema nimi muutettiin Tohmajärven Rajavartioasemaksi. Niiralan rajaylitysliikenteen valvonta tehtävät eriytettiin Niiralan rajatarkastusaseman tehtäväksi.

Organisaatio muutoksen tarkoitus oli vähentää hallintoa ja tukitehtäviin sitoutuvaa työpanosta, sekä siten lisätä operatiivista suorituskykyä ja läsnäoloa raja-alueella. Lakkautetut vartioasemat pääosin myytiin, osa poltettiin.

Tohmajärven Rajakomppaniassa eri tehtävissä palvellut **rajaylivääpeli Olavi Svanberg nimitettiin vuoden 1985 rajamieheksi**. Olavi Svanbergin meriitteinä oli hyvin suoritettun rajapalveluksen ohella erinomainen menestys Hiihtosuunnistuksen Maailmanmestaruuskilpailuissa, joista hän voitti kaikkiaan kolme Maailman Mestaruutta. Rajavartija Heimo Taskinen voitti v. 1975 hiihtosuunnistuksen viestijoukkueessa MM-kultaa.

Jokaisella vartiolla oli nimetty kummit, jotka yhdessä Rajasotilaskotisisarten kanssa tukivat vartioasemia eri tavoin. Heidän toimestaan vartioasemille mm. tilattiin lehtiä, hankittiin partakoneita, sähkötukan leikkuukoneita, televisioita, radioita ja partiomajoille astioita.

Rajavartiostot huolehtivat vuosikymmeniä Keskon joulupakettien jaosta rajaseudun vähävaraisille asukkaille.

PÄÄLLIKÖT TOHMAJÄRVEN ALUEELLA 1940 – 2010

kapt	Olli Korhonen	1940 – 1941	(1./R4, 14.RajaJK)
kapt	Eino Rainola	1941 – 1944	(14.RajaJK)
kapt	Aatto Mäkinen	1944 – 1947	(1./R3, R2, RajaJP2)
maj	Erkki Setälä	1947 – 1949	(1./P-KR)
maj	Mauri Virmakoski	1949 – 1956	(1./P-KR)
maj	Reino Västi	1956 – 1959	(1./P-KR)
kapt	Viljo Kivekäs	1959 – 1962	(1./P-KR, TohmRjK)
maj	Olli Heiskanen	1962 – 1965	(TohmRjK)
maj	Pentti Taskinen	1965 – 1973	(TohmRjK)
maj	Juha Kare	1973 – 1986	(TohmRjK)
maj	Esko Juvakka	1986 – 1988	(TohmRjK)
maj	Kyösti Thum	1988 – 1991	(TohmRjK)
maj	Matti Majoinen	1991 – 1997	(TohmRjK, TohRvA)
maj	Risto Tahvanainen	1997 – 1999	(TohRvA)
maj	Jari Sirola	1999 – 2007	(TohRvA)
maj	Juha Karhiaho	2007 – 2009	(TohRvA)
maj	Heikki Koponen	2009 – 2010	(TohRvA)
maj	Simo Purmonen	2010 – 2010	(TohRvA)

Tohmajärven johtopaikan asuinkerrostalo Kirkkoniemessä.

Tohmajärven johtopaikan asuinrivitalo 4. Kirkkoniemessä.

Tohmajärven johtopaikan asuin rivitalo 8. Kirkkoniemessä.

Tohmajärven johtopaikan autotalli ja huoltorakennus Kirkkoniemessä.

Varastorakennus johtopaikalla Kirkkoniemessä.

Ilmakuva vuonna 2009 TohRvA:n johtopaikasta ja Värtsilän rajavartioasemasta Niiralassa.